KLUCZ ODPOWIEDZI · DLA NAUCZYCIELA

Sprawdzian: Ziemie polskie w drugiej połowie XIX wieku (klasa 3 liceum)

Grupa A

1. (1 pkt) **B**

2. (1 pkt) **D**

3. (1 pkt) **A**

4. (4 pkt) **1. F; 2. F; 3. F; 4. F** — po 1 pkt za zdanie

5. (4 pkt) **1–B, 2–D, 3–A, 4–C** — po 1 pkt za parę

6. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: W Galicji po 1867 r. Polacy uzyskali szeroką autonomię — polskie szkolnictwo, uniwersytety, samorząd, urząd namiestnika i Sejm Krajowy. W zaborze rosyjskim trwała rusyfikacja: zamknięto polskie szkoły, zakazano używania języka polskiego w urzędach, Królestwo Polskie przemianowano na Kraj Przywiślański. W zaborze pruskim prowadzono germanizację: Kulturkampf, działalność Hakaty, wykupywanie polskich majątków przez Komisję Kolonizacyjną.
Punktacja: Opis sytuacji w Galicji (1 pkt) + kontrast z pozostałymi zaborami (1 pkt). Razem 2 pkt.

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Strajk we Wrześni (1901), katolicyzm jako wyróżnik, spółki zarobkowe, kółka rolnicze.
Punktacja: Język/wiara (1 pkt) + edukacja (1 pkt). Razem 2 pkt.

8. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Po klęsce Powstania Styczniowego (1863) i represjach rosyjskich polska inteligencja zrezygnowała z romantycznego hasła walki zbrojnej. Pozytywizm warszawski postulował: pracę organiczną (wzmacnianie społeczeństwa od podstaw), oświatę ludu i kobiet, pracę u podstaw (alfabetyzacja chłopów). Przedstawiciele: Bolesław Prus, Eliza Orzeszkowa, Aleksander Świętochowski. Program był odpowiedzią na potrzeby modernizacji, choć nie zaspokajał dążeń niepodległościowych.
Punktacja: 1 pkt za kontekst (klęska 1863 i represje). 1 pkt za hasła pozytywizmu (praca u podstaw, emancypacja kobiet, nauka). 1 pkt za przykłady (Orzeszkowa, Prus, Świętochowski) i ocenę skuteczności. 3 pkt.

9. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Zabór pruski: Bismarck prowadził politykę germanizacji: Kulturkampf (1871–1878) godził w Kościół katolicki jako ostoję polskości, Komisja Kolonizacyjna (1886) skupowała ziemię od Polaków i sprowadzała osadników niemieckich, Rugi pruskie (1885) wydalały Polaków z zaboru. Języka polskiego zakazano w szkołach (strajk szkolny we Wrześni, 1901). Zabór austriacki (Galicja): po Wiośnie Ludów i 1867 r. kraj uzyskał szeroką autonomię — Sejm Krajowy we Lwowie, urzędowanie w języku polskim, Uniwersytety Jagielloński i Lwowski, polska prasa i towarzystwa. Galicja była „polskim Piemontem" — tu rozwijała się kultura i tu stacjonowały z czasem kadry przyszłej Polski.
Punktacja: 1 pkt: zabór pruski — germanizacja (Kulturkampf, Komisja Kolonizacyjna, zakaz języka polskiego w szkołach, Rugi pruskie); 1 pkt: zabór austriacki — galicyjska autonomia od 1867 r. (Sejm Galicyjski, język polski w szkołach i urzędach, Uniwersytet Jagielloński i Lwowski, Sokolstwo, prasa polska); 1 pkt: porównanie — różnica jakościowa: Prusy tłumiły polskość, Galicja była „polskim Piemontem" — centrum kultury i nauki. Łącznie 3 pkt.

10. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: W zaborze pruskim społeczeństwo polskie odpowiedziało na germanizację pracą organiczną: zakładano Kółka Rolnicze, banki i spółdzielnie, by wzmocnić ekonomicznie polską własność. Działały tajne komplety; wybuchł też strajk szkolny dzieci wrzesińskich (1901) i szerszy strajk szkolny w Wielkopolsce (1906–1907) przeciw nauczaniu religii po niemiecku. W zaborze rosyjskim po klęsce 1863 r. pozytywiści głosili pracę u podstaw i prywatne nauczanie; działały tajne szkoły i biblioteki. W obu przypadkach Kościół katolicki i język polski były ostoją tożsamości narodowej.
Punktacja: 1. Zabór pruski: praca organiczna, Kółka Rolnicze, Towarzystwo Pomocy Naukowej, tajne nauczanie — bierny opór, umacnianie polskości przez ekonomię i oświatę (1 pkt). 2. Zabór rosyjski: tajne nauczanie, polskie towarzystwa kulturalne, praca u podstaw i pozytywizm, udział w konspiracji patriotycznej (1 pkt). 3. Wspólny mianownik: utrzymanie tożsamości narodowej przez język, kulturę, Kościół — mimo różnych form represji (1 pkt).

Grupa B

1. (1 pkt) **D**

2. (1 pkt) **B**

3. (1 pkt) **C**

4. (4 pkt) **1. F; 2. F; 3. F; 4. F** — po 1 pkt za zdanie

5. (4 pkt) **1–B, 2–D, 3–C, 4–A** — po 1 pkt za parę

6. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: PPS: niepodl.+socjalne. PSL: chłopi, reforma. Endecja: solidaryzm, dyplomacja.
Punktacja: 3 ruchy(2 pkt).

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Rosyjski: rusyfikacja, przemysł. Pruski: germanizacja, wysoki poziom. Austriacki: autonomia, ale bieda.
Punktacja: 3 zabory + porównanie (2 pkt).

8. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Rusyfikacja polegała na systematycznym wynaradawianiu społeczeństwa polskiego w zaborze rosyjskim poprzez narzucanie języka, kultury i instytucji rosyjskich, zwłaszcza po klęsce powstania styczniowego, gdy władze carskie zaostrzyły politykę represyjną. W praktyce oznaczało to m.in. wprowadzenie języka rosyjskiego jako obowiązkowego języka wykładowego w szkołach i urzędach, likwidację odrębności administracyjnej Królestwa Polskiego (przemianowanego na Kraj Nadwiślański) oraz usuwanie polskich urzędników na rzecz rosyjskich. Odpowiedzią społeczeństwa polskiego było m.in. tajne nauczanie języka polskiego i historii (tzw. tajne komplety), a także rozwój pracy organicznej jako formy oporu kulturowego wobec polityki zaborcy.
Punktacja: 1 pkt za definicję (systematyczne wynaradawianie, narzucanie języka i kultury rosyjskiej) + 1 pkt za konkretne przykłady (język rosyjski jako wykładowy w szkołach, likwidacja odrębności administracyjnej Królestwa, rusyfikacja urzędów) + 1 pkt za reakcję społeczeństwa (tajne nauczanie, opór kulturowy). Maks. 3 pkt.

9. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Po klęsce powstania styczniowego władze carskie dążyły do całkowitego zespolenia ziem Królestwa Polskiego z Cesarstwem Rosyjskim i zniszczenia poczucia odrębności narodowej Polaków. W szkolnictwie wprowadzono język rosyjski jako obowiązkowy wykładowy, nawet w nauczaniu historii i literatury polskiej, a nauczycieli sprowadzano często z głębi Rosji. W administracji zlikwidowano nazwę Królestwo Polskie na rzecz określenia „Kraj Przywiślański", wprowadzając rosyjskich urzędników i rosyjski jako język urzędowy.
Punktacja: Poprawne wyjaśnienie celu rusyfikacji, np. zespolenie ziem polskich z Cesarstwem i wykorzenienie odrębności narodowej (1 pkt) + trafny przykład przejawu w szkolnictwie, np. wprowadzenie języka rosyjskiego jako wykładowego (1 pkt) + trafny przykład przejawu w administracji, np. likwidacja nazwy Królestwo Polskie na rzecz „Kraju Przywiślańskiego" (1 pkt). Łącznie 3 pkt.

10. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Praca organiczna zakładała, że siłę narodu bez własnego państwa buduje się poprzez rozwój gospodarczy, przemysł, edukację i modernizację społeczeństwa, a nie kolejne zbrojne powstania. Praca u podstaw, jako jej uzupełnienie, koncentrowała się na oświacie i podnoszeniu poziomu życia najuboższych warstw społecznych, przede wszystkim chłopów. Obie strategie wyrastały z rozczarowania klęską powstań narodowych i wiary pozytywistów w stopniowy postęp cywilizacyjny jako drogę do zachowania tożsamości narodowej.
Punktacja: Wskazanie założeń pracy organicznej (rozwój gospodarczy, edukacja, modernizacja społeczeństwa zamiast walki zbrojnej) – 1 pkt. Wskazanie założeń pracy u podstaw (oświata i podnoszenie poziomu życia najuboższych warstw, zwłaszcza chłopów) – 1 pkt. Wskazanie kontekstu historycznego (rozczarowanie klęską powstań, wiara w postęp pozytywistyczny) – 1 pkt. Łącznie 3 pkt.

Skala ocen (orientacyjna, 24 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	22–24 pkt
dobry (4)	18–21 pkt
dostateczny (3)	12–17 pkt
dopuszczający (2)	8–11 pkt
niedostateczny (1)	0–7 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/historia/ziemie-polskie-2-pol-xix**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.